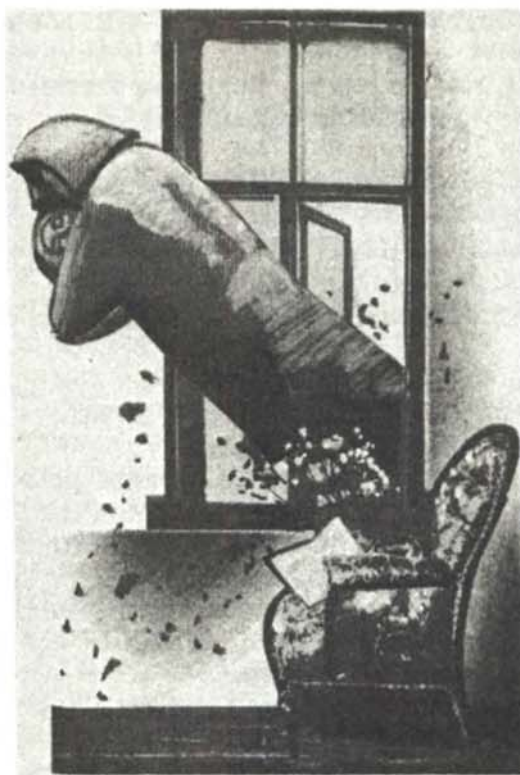


Грация ДЕЛЕДДА (1871 — 1936). Лауреатка Нобелівської премії 1926 р.

ЩО ТО СВОЄ ДИТЯ

ОПОВІДАННЯ

З італійської переклала Олена ВОРОНЕНКО



Пролунав дзвінок. Маленька синьйора В., яка на кухні саме прикрашала пір'ям та стрічками зимовий капелюшок, аби перетворити його на літній, хутко підвелася, скинула фартух і пішла відчиняти. Спочатку через темряву в вітальні та на сходах вона не могла дібрати, хто подзвонив, кому належить ця висока постать, чоловікові чи жінці. Потім почула гортанний голос, який запитав: «Ви синьйора В.?», і побачила чорне пальто, чорне хутро, чорний капелюх, низько насунутий на очі, окуляри. Так виглядати міг чоловік, перодягнений у жінку, і вона злякалась. Але відразу ж засміялася про себе. Злодій? У її помешканні нічого красти; у неї не було навіть такої абищиці, як служниця.

— Будьте ласкаві, заходьте! — сказала вона сміливо і розчахнула двері зі спокійною певністю, яка мала означати, що в хаті нічого нема. Допіру в маленькій їдаленці, яка правила також і за вітальню, синьйора помітила, що відвідувачка анітрохи не потворна і зовсім не стара.

— Я синьйора В., будьте ласкаві, сідайте.

— Мені хотілося б із вами поговорити... — озвалася відвідувачка і, хоча в кімнаті не було парко, скинула пальто і кинула його на спинку стільця. Чудова атласна брунатової барви підшивка пальта, яка була їй за чудове тло, а також ошатний англійський костюм надавали їй елегантності, хоча й не робили молодшою. Вона мала дрібні руки, обіпнуті сірими шкіряними рукавичками, діаманти у вухах, а капелюшок був прикрашений хвостом якогось рідкісного птаха. Маленькі вуста, стиснені, гнівні, доповнювали образ владної вельможної пані, яка вгадувалась у ній.

Синьйора В., якій, слід зауважити, не було ще й двадцяти років, дивилась на неї захопленими очима: чи могла вона коли подумати, що до неї завітає

така пава. Відвідувачка пильно й немовби зі зловтіхою оглянула скромне житло, маленьку синьйору з дуже блідим, майже прозорим обличчям та червоними руками.

— Послухайте,— звернулася вона до господині гортанним голосом, вимовляючи склади так, що ті, здавалося, дзюркотіли їй у горлі. — Я принесла вам звістку про вашу доньку.

Синьйора В. хутко підвела голову й зашарілася, відтак її обличчя зблідло ще дужче, ніж раніше.

— Ні, не лякайтеся, звістка втішна. Всю зиму я живу в Альбано. Годувальниця вашої дівчинки — дочка мого садівника.

— Ах! — скрикнула синьйора В.

Яка ніжність, які радощі, яка покірність і любов вчувалися в її голосі! Вона ладна була поцілувати полу пальта цієї чужинки тільки за те, що її садівник — батько годувальниці її дитини.

Тим часом відвідувачка закидала її запитаннями:

— Чи давно ви бачили свою доньку?

— Два місяці тому.

— Чому ви сама не годуєте дитя груддю?

— Годувала, але нині я така слаба, що перестала...

— Чому ви не взяли до себе годувальниці?

Молода жінка глянула на даму сірими широко розплющеними сумними очима, які ніби говорили їй: е, у вас таке дороге пальто, що річної зарплатні мого чоловіка не вистачило б на те, щоб його купити... для вас усе легко; а для нас... аби ви знали, як то воно для нас!

— Годувальниці тут надто дорогі! Ми не багаті; щоб платити теперішній годувальниці, довелося відмовитись від служниці.

— І як же ви обходитеся без служниці?

— Є жінка, яка робить закупки; решту роботи я виконую сама.

— Ваш чоловік службовець?

— Так! Працював на пошті й телеграфі; одержував місячно сто тридцять лір.

Чим ще вона цікавитиметься? Тим, що в них сьогодні на обід?

Тепер уже синьйора В. вдалася до нецеремонних розпитів.

Нарешті дама вирішила сказати своє ім'я; ім'я було якесь закрутисте. Синьйора В. намагалася повторити його про себе, але нічого в неї не вийшло.

— Так от,— перейшла нарешті чужинка до суті,— чи ви дуже любите свою доньку?

Сірі сумовиті материні очі знову широко розплющилися.

Як вона сміє ставити такі запитання?

— А ви самі дітей маєте? — відважно запитала маленька синьйора.

— Ні.

Тепер синьйорі В. було зрозуміле чудернацьке запитання відвідувачки.

— Люблю її так, що й не сказати! Ах, як ви можете про таке запитувати, люба синьйоро! Ви не повинні цього робити! Не повинні! Нема почуття над любов до дитини!

Дама стиснула уста, маленькі гнівні уста, що, здавалося, скривилися не так від слів, сказаних молодою матір'ю, як від схвильованого тону, яким ці слова сказано.

Але вона лиш промовила:

— Ваша правда. До того ж ваше дитя таке миле. Я бачу дівчинку щодня, коли годувальниця виносить її на прогулянку до мого саду. І дівчинка мене впізнає: тільки-но мене побачить, вигукує щось радісне, а коли я доторкнуся пальцем до ямочки на її рожевому підборідді, сміється. Вона схожа на маленьке пташенятко.

— О Боже мій! Боже мій! — вигукнула молода мати у захваті.

— А батько теж її любить?

— Кого, донечку? Страшенно! Можливо, спочатку, коли дізнався, що я

при надії, він і не хотів її, адже життя таке важке навіть для нас двох. Але потім! Потім! Це незрівнянне щастя — мати дитину, про яку можна сказати: моя, його, наша! Ах, люба синьйоро!

— Ким би ви хотіли бачити свою донечку?

— А... хто його знає? Адже вона ще така маленька! І все ж є чудова мрія.

— Слухаю.

— Я б хотіла бачити її відомою співачкою. Не знаю чому, але мені так хочеться. Принаймні вона повинна мати якийсь фах. Нині жінка, яка нічого не вміє робити, нічого не варта.

Запала мовчанка, Синьйора немовби обмірковувала слова молодої матері, а матір думала про долю своєї доньки.

Нарешті чужинка поправила окуляри, підвела гордовито голову і пояснила, чого завітала. Мовляв, хотіла б удочерити дитину синьйори В.; дівчинка стала б багатою і щасливою. Якщо батьки справді її люблять, вони повинні без ремства відступити їй свою доньку.

Синьйора В. оніміла з несподіванки; ба більше, їй забило дух на саму думку, що вона повинна віддати чужинці своє дитя.

Її дитя! Її пташенятко! Її життя! Всесвіт! Її дитину! Але ж ця чужинка божевільна, шалена! Синьйора В. почала придивлятися до неї пильніше, але враз пригадала, що чужинка не має дітей, і зрозуміла, що в такій пропозиції нема нічого неможливого.

— Я побалакаю з чоловіком,— відповіла вона, аби щось сказати.

Далі провела чужинку до самих сходів і побажала про себе, аби та, сходячи вниз, зашпорталась у своєму пальті й скотилася перевертом додолу.

Потім повернулася на кухню, але вже не думала ні про плиту, ні про каструлю, ні про капелюшок; машинально надівши фартуха, вона увійшла до кімнати, впала навколішки перед великим білим ліжком і розридалася.

На землю спав вечір. У вікно сумовито зазирає місяць, і все ліжко, помережане тінню від прикрашеної арабесками фіранки, ледь-ледь золотіло. Молода мати знову побачила себе на ньому поруч зі своїм дитям; і дитя всміхнулося само до себе першою усмішкою, як, напевно, всміхаються тільки янголи.

Жодні інші вияви людської краси, жодна весняна зірниця, жоден схід сонця із-за моря, ані захід місяця за гору не були такими прекрасними, як цей усміх дитини, яка тільки-но народилася, дитини на світанку свого життя.

Синьйор В., молодий, білявий, худорлявий чоловік, повернувшись з роботи, знайшов свою дружину біля ліжка у сльозах; впавши головою на подушку, вона плакала.

— Що з тобою? — сполошився він. — Чом ти сидиш у темряві? Чом плачеш?

Вона підвелася.

— Ось послухай-но лишень. Приходила дуже багата синьйора-чужинка. Вона хоче удочерити нашу доньку. Ми повинні віддати її синьйорі.

Чоловік зареготав.

— Ти божевільна! Так само, як і вона!

— Ні, ні, ні! — заридала маленька синьйора. — Ми не божевільні; це правда. Синьйора завжди бачить нашу дитину, бо годувальниця — дочка її садівника; синьйора живе в Альбано, і бачить її... і вона схожа на пташенятко...

— Як? Як? — заволав приголомшений чоловік. — Хто схожий на пташенятко? Синьйора чи садівник?..

— Ні, ні, ні! — перебила його маленька синьйора. — Наше дитя, то воно схоже на пташенятко.

І заходячись плачем, розповіла все, як було, а насамкінець додала, що для добра самої дитини вони повинні відступити її синьйорі-чужинці.

І тоді чоловік розсердився вже по-справжньому:

— Відступити дитину? — закричав він. — Як торбинку з вугіллям чи пару чобіт! Ти божевільна! Ніколи я не думав, що ти така безголова!

І він не переставав кричати й ображати дружину, гадаючи, ніби вона хоче продати своє дитя, щоб мати від цього якусь вигоду. Нарешті додав:

— Якщо повернеться ця стара відьма, я спущу її зі сходів, випхаю кулаками, еге ж, кулаками, кулаками!..

Потім вийшов, грюкнувши дверима.

Синьйора В., дарма що чоловікові образи були надто жорстокі й несправедливі, перестала плакати, ввімкнула світло і повернулася на кухню.

Їй здалося, ніби вона воскресла... Яке це щастя, що все так обернулося!

Незбаром повернувся чоловік, вона аж здригнулась, побачивши, який він похмурий, сердитий і змучений.

— Послухай,— озвався він. — Ти маєш рацію. Не треба бути такими егоїстами, для добра самої доньки ми повинні відступити її синьйорі. (То були жадливі слова!) Іншої ради нема.

Він засміявся. Засміялась і молода мати. Але то був сміх крізь сльози.

— Що з тобою? що з тобою? — запитав чоловік, побачивши, що дружину раптом охопив нервовий дріж. — Чому ти смієшся? Може, тобі це наснилось?

— Ах, Боже мій! — сказала вона, широко розплющивши великі сірі сумні очі. — Ну, звісно ж, мені наснився жадливий сон! І це, і ще багато чого.

І вона розповіла свій сон з усіма подробицями.

Потім просто зауважила:

— Ах, як чудово пробудитися з такого поганого сну!

Він усміхнувся і тихо запитав:

— Ну, а якби це сталося насправді, чи ти, скажи мені, любонько, поведилась би так само, як уві сні?

Їй аж серце краялося на саму думку, що такий жадливий сон міг би й справді збутись, але вона мужньо відказала:

— Безперечно.

